

ženidbeni sud nije nepogrješiv, ali ja ga nijesam ni naveo kao apsolutni autoritet; jer napokon, da sam se htio sa svojim izvodima za autoritete sakrivati, mogao sam spomenuti još i to, da se moje mnijenje u tom pogledu pokriva i s oficijelnim stanovištem kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade...

I time bi s „neispravnostima“, što ih je u mojoj raspravi otkrio mnogo poštovani gospodin recenzent, bio gotov. Sad još samo jedan mali ispravak referata, pak da zaključim, jer se već ozbiljno bojim, da sam i odviše zlorabio dobrohotnost gg. urednika i strpljivost čitatelja.

Zamjera mi mnogo poštovani gospodin recenzent, da nerazložno i nedosljedno „prigovaram“ našim crkvenim ženidbenim sudovima, što ne će da respektuju barem onih državnih zakona, koji su praeter legem ecclesiasticam, pak da „zagovaram“, neka se crkvenim sudovima oduzme vlast da sude i za građansko područje. Takav bi „prigovor“ bio doista „nerazložit i nedosljedan“, a „zagovor“ barem s moje strane u najmanju ruku preuzetan. Ali ja niti čemu prigovaram, niti što zagovaram, ja samo konstatujem neoborive činjenice (Mjesečnik II., str. 46.): „Crkveni su naši ženidbeni sudovi baš radi dvojakog karaktera svoga stavljeni u nemogući položaj, u kojemu su pravno neodrživi. Jedan te isti sud ne može istodobno suditi po dvjema različitim, a često i oprečnim zakonima. Dakako, da će crkveni sud u koliziji zakona crkvenoga i državnoga respektirati zakon crkveni. Ali zato je država dužna, kad već ne može i ne smije da crkvi oktroira svoje zakone, da se pobrine za sudove, koji će bezuvjetno respektirati njezine zakone, jer stvarati zakone, a ne pribaviti im respektiranja, isto je, što i sklapati ugovore, a ne osigurati im provedivost“...

Lanović.

Međunarodno-pravni kongres. Živahan je danas pokret za riješenjem međunarodnog prava. Često se čuje ili čita, da se mnogi sastanci upriličuju u tu svrhu. Treba priznati, da pokretači ovih sastanaka imadu posve humani cilj. Ali plodovi njihovog djelovanja ni najmanje ne udovoljavaju njihovim nadama. Koji je tomu uzrok? Katolici tvrde, da se stalni uspjeh postižava jedino na osnovi katol. ćudoređa. Doista bjelodano vidimo slaboću diplomatsko-političkih krugova u riješenju ovoga pitanja. Oni bi htjeli sa svojim mnogobrojnim kongresima us-

postaviti nekakovo pravilo, po kojemu bi se moralo neoštećeno održati pravo svakoga. Ali da čovjeka iznutra dignu i obnove, na to ne misle. Oni drže, da bi se mogao i bez katol. moralke postići savršen mir, koji bi obustavio sva današnja nasilna sredstva, kao rat itd., što tište cjelokupno čovječanstvo.

Katolici shvativši nemoć savremenih diplomata bez religije, hoće da djelom dokažu, kako bi se t. zv. „pacificizam“ dao ostvariti. I oni sazivlju kongres, ali posve drugčije vrsti. Taj kongres obdržan je u Louvain-u (Belgija) dne 27. i 28. listopada 1912. Lijepoj skupštini katol. učenjaka predsjedao je Mgr. Ladeuze, rektor magnificus katol. sveučilišta u Louvain-u. Od mnogih govornika ističemo Mgr. Valles Lefaive-a, profesora socijologije u Madridu; teologe: Lehmkuhl-a i Vermeersch-a; socijologa Isusovca Antoïne-a. Ali prvak ovom kongresu bijaše belgijski državni ministar David Descamps, koji, može se reći, i zamisli ovaj novouređeni posao. Descamps i dandanas na tamošnjem katol. sveučilištu drži često predavanja o t. zv. mirovnim konferencijama.

Tok ovog prvog katol. kongresa bio je zanimiv i poučan. Ustanovljena je „Zajednica za proučavanje međunarodnog prava na temelju kršćanskih načela“. Zajednici je cilj: 1. proučavati sve spise, u kojima crkveni oci, naučitelji, kanonisti i kršćanski pisci rade o pravu narodâ („jus gentium“); 2. baviti se odlukama saborâ i papâ, što se odnose na to pravo; 3. izdavati najznatnija djela takove vrsti i 4. ispitivati sa filozofskog i bogoslovskeg gledišta kršćanska načela o međunarodnom pravu („le droit des gens“). Konstituirale su se i dvije komisije, što imadu što svojskije poraditi oko ostvarenja ovog nacrtâ. Upravu je odbora „Zajednice za proučavanje međunarodnog prava“ preuzeo David Descamps, kao predsjednik, a otac Lehmkuhl kao zamjenik predsjednika.

Za sada još ne možemo saopćiti točnih rezultata o djelovanju ovog prvog kongresa. No uvjereni smo, da će priređivači ovoga kongresa tako raditi, da će nešto i postići. To nam obećaju već sama njihova imena. Do godine prigodom drugoga sastanka nadamo se, da ćemo moći iznijeti lijepi prikaz njihovog stvarnog rada oko međunarodnog prava. Tada će t. zv. moderni pacifisti vidjeti, u čemu sastoji riješenja njihova pitanja.

Anton Lovre Gančević, O. F. M.